

Сергій БАРНА

*Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
serhiybarna@gmail.com*

ДОВКІЛЛЄВІ ЦІННОСТІ У МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Однією з цінностей, сформованою у процесі антропогенезу, яка набула основоположного значення, є людське життя. Цьому питанню були присвячені праці мислителів, філософів, теологів, які по різному толерувалися у різних державах, у різні епохи, відтак детермінувалися сукупністю факторів.

Проблеми взаємовпливу людини і природи у філософських трактатах порушували ще античні вчені Геракліт, Гіппократ, Аристотель, Теофраст та ін. Так, Аристотель акцентував на взаємодії людини (суспільства) з природою. На його думку, як тваринний світ, так і людина постійно пристосовуються до навколишнього середовища і тому не можна ігнорувати природу з її законами. Філософ-просвітник Жан-Жак Руссо відзначав, що в далекому минулому люди жили в повній гармонії з природою, яка давала їм все необхідне для існування. Проте розвиток технологій та засобів праці послабив залежність людини від природи, що, з одного боку, комфортизувало її життя, а з іншого – стало причиною негативного впливу на навколишнє середовище [1]. Першими екологічну тематику почали артикулювати вчені-екологи, згодом приєдналися політики, громадські діячі, які наголошували, що за умов прогресуючого забруднення атмосферного повітря, водних ресурсів та ґрунтів життя *Homo sapiens* суттєво ускладниться, де-факто призведе до стану виживання. Не могли стояти осторонь і медіа, роль яких важко переоцінити. Слушну думку висловили І. М. Наумук, Т. В. Коноваленко, та Н. Ю. Акулова, вказавши, що у «сучасному світі медіа виконують чи не провідну роль у формуванні свідомості людини, виховання їх ціннісних орієнтацій, смаків, поглядів, звичок, уподобань» [2].

У медійному просторі з кінця 70-х років ХХ ст. зросла частка матеріалів на екологічну тематику, розширилась їх жанрова специфіка. Медіа почали відігравати ключову роль у висвітленні тем, пов'язаних із впливом на довкілля та його охороною, як цінністю, яка уможливить існування людства у ХХІ столітті. З'являються аналітичні статті з ретельним аналізом екологічних криз та їхніх наслідків. У сучасному світі, де бурхливо розвиваються інформаційно-комунікаційні технології, медійна система генерувала запит на екологічну інформацію, яка на тлі екологічних проблем у сучасної людини ідентифікувалась як життєво цінна, особливо актуальна. Цьому слугували

журналістські розслідування, які викривали екологічні злочини та обсяги й наслідки забруднення довкілля.

У сучасному українському медіапросторі активно продукуються матеріали на екологічну тематику. Після аварії на Чорнобильській АЕС і з початком повномасштабного російського вторгнення екологічний контент є актуальним для споживачів інформації, оскільки розкриває механізми впливу на життя та здоров'я суспільства.

Здійснивши моніторинг екологічного контенту видання «Україна молода» за 2024 рік, констатуємо, що за аналізований період було опубліковано 40 матеріалів [3]. Із загальної вибірки медіатекстів на екологічну тематику найбільшу частку (22,5%) становили ті, які стосувались забруднення водних ресурсів України, зокрема зумовлених російською агресією. За моніторинговий період в аналізованому онлайн-виданні актуалізувалися теми, пов'язані з впливом на природно-заповідний фонд України, флору, фауну, біотичні ресурси Світового океану. У медіатекстах порушувалися також такі екологічні проблеми, як забруднення ґрунтів України, атмосферного повітря, екологічні наслідки техногенних катастроф тощо.

Екологічна тематика онлайн-видання «Україна молода» за досліджуваний період репрезентована такими матеріалами: «Натуральні та безпечні альтернативи хімічним пестицидам», «Чорнобильські варвари: в заповіднику вирубали 100-літні дуби на мільйони гривень», «Сім нових об'єктів поповнять заповідний фонд Київщини», «Може вийти за межі регіону: удар росії по нафтобазі в Харкові спричинив ще й екокатастрофу» [3]. Аналізуючи екологічний контент онлайн-видання «Україна молода», зауважимо, що завдяки публікаціям автори долучилися до процесу формування екологічних цінностей в українців.

Подібні успіхи на шляху до сталого розвитку України через невинне формування екологічної свідомості громадян у межах екологічного дискурсу демонструє онлайн-медіа «Рубрика», у якому виокремлена категорія «Екорубрика». За січень 2025 року опубліковано 41 матеріал екологічного спрямування, які стосувались стану, проблем водних ресурсів, атмосферного повітря, біоти, природно-заповідного фонду, змін клімату, екологічних активностей у форматі екоосвіти та екоруху, конкретних прикладів екорішень [4]. Довкіллеві проблеми порушуються у таких матеріалах: «2024 рік був найспекотнішим за всю історію спостережень, – ВМО», «За 10 років площа всіх столичних парків зменшилася на 800 гектарів», «Науковці вважають, що 24% прісноводних тварин перебуває під загрозою зникнення», «Як громади навіть під час війни можуть зменшувати відходи: інструкція», «Як вирішити екологічні виклики: слухай новий сезон подкасту “Без сміття”» [4].

Отже, аналізовані медіа роблять вагомий внесок в екопросвітницьку діяльність, доводячи до своїх читачів ідею цінності екологічного стану компонентів довкілля як середовища життя сучасних українців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Запольський А. К., Салюк А. І. Основи екології. Київ : Вища школа, 2001. 358с.
2. Наумук І. М., Коноваленко Т. В., Акулова Н. Ю. Екологія інфомедійного простору : навчально-методичний посібник. Мелітополь : ММД, 2021. 84 с.
3. Україна молода. URL : <https://umoloda.kyiv.ua/number/p-0/2006/>
4. Рубрика. URL : <https://rubryka.com>.

Олександр ВАСІЛЕВСЬКИЙ

*Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
Alex1322008@gmail.com*

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ ЛЮДСТВА У ВЗАЄМОДІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: АНАЛІЗ НА ПРИКЛАДІ НПП «КРЕМЕНЕЦЬКІ ГОРИ»

У сучасному світі питання гармонізації економічних і екологічних інтересів стає дедалі актуальнішим. Зростаючий тиск на природні ресурси через потреби економічного розвитку ставить під загрозу екологічну стійкість, яка є основою для довгострокового виживання людства. Конфлікт між економічною ефективністю використання територій та необхідністю збереження їх екологічної рівноваги має глибокі наслідки, що виходять за межі окремих регіонів, адже порушення екосистем може мати глобальні наслідки. Національний природний парк «Кременецькі гори» є яскравим прикладом території, де перетинаються ці дві протилежні тенденції. Парк створений для збереження природних комплексів та історико-культурних традицій регіону [3], і його діяльність охоплює не лише екологічні аспекти, але й просвітницьку та культурну роботу.

Економічна ефективність є однією з ключових потреб сучасного суспільства. Для багатьох регіонів, таких як території, прилеглі до НПП «Кременецькі гори», сільське господарство, туризм і промисловість є основними джерелами доходу. Розвиток цих галузей сприяє створенню робочих місць, підвищенню рівня життя населення та зростанню регіональної економіки. Однак така діяльність часто має значний вплив на природні екосистеми. Інтенсивне використання земель, зведення будівель чи